

וּמִיָּרֵק אַחַר - כהן אחר (רש"י) מבית אב שמשמרתו ביום זה (מאירי), אך לזר אסור לגמור את השחיטה, על אף ששחיטה כשרה בזר [אפילו ביום זה (ראה לקמן מב, א)], לפי שלא ניתנו שבת ויום הכיפורים להידחות בעבודת קרבנות ציבור אלא לכהנים [שעליהם מוטלת מצות העבודה בבית המקדש (בית הלוי ב, ט)] ולא לזרים [וכן הדיוט אינו נחשב כזר לענין שחיטת תמיד ביום הכיפורים, כיון שהוא כשר לכך מדאורייתא (כמובא לעיל בסמוך)] (יש סדר למשנה, וכעין זה כתבו השער המלך ביאת מקדש ג, י, והרש"ש יבמות לג, ב בדעת רש"י שם, ששחיטה בשבת אסורה לזר). וגם גמר השחיטה אסורה מדאורייתא בשבת למרות שנשחטו רוב הסימנים, כל זמן שהיא מפורסת (פמ"ג משב"ז שטז, ה, מובא בהערות הגר"ש אלישיב, וכן כתב חזו"א אה"ע קלד, טז. אך ראה מנחת חינוך מוסף השבת אות כט, שדן בה).

מאידך, יש סוברים, שאף לזר מותר לשחוט את קרבנות היום בשבת [וביום הכיפורים] (ערוך לנר יבמות שם; חזו"א אה"ע שם), שאם לא כן היה אסור אף לכהן הדיוט למרק את השחיטה, שהרי הוא כזר ביום הכיפורים (חזו"א שם), ומכל מקום מצוה לכתחילה שגם גמר השחיטה תיעשה על ידי כהן (מנחת אברהם לב, ב, ע"פ ריטב"א לעיל כה, א).

וְלִהְיִיב אֶת הַנְּרוֹת - לנקות את הבזיכין מאפר הפתילות שכבו, כהכנה להדלקה של בין הערביים (ראה רש"י לעיל יד, א; ספר החינוך מצוה צח, בשם מפרשים רבים) ולהכניס פתילות חדשות (ספר החינוך שם). ויש מפרשים, שהטבת הנרות היא הדלקתם, שהיו מדליקים את המנורה כל יום גם בבוקר (רמב"ם תמידין ומוספין ג, יב; רמב"ן מלחמות א, ב).

וְלִהְיִיב - להקטיר על המזבח (תוס' ר"י הלבן לעיל טו, א; שפת אמת), ואילו הולכת הראש והאברים נעשתה על ידי כהן שזכה בפייס, שעל אף שההולכה נחשבת עבודה, כיון שיש בה טורח ואינה מעכבת את הכפרה, לא הורחיקו בכך את הכהן גדול (מים חיים [לבעל הפר"ח] עבודת יום הכיפורים, ד, א). וכן ההפשט והניתוח, לא נעשו על ידי הכהן גדול, שהרי הן כשרות אפילו בזר [כמבואר לעיל (כו, ב)] והיא עבודה שיש בה טורח (מים חיים שם). ויש סוברים, שגם הולכת הראש והאברים נעשתה על ידי הכהן גדול (ראה מלחמת ה' א, מדפי הר"ף, וריטב"א לעיל יב, ב בדעתו, ושפת אמת כאן).

אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָאֲבָרִים. הזכיר את הראש בנפרד, שכבר הוטז מהאברים בשחיטה (תוס' רא"ש; תוס' ישנים להלן לב, ב).

וְהִתְקִיטִין, ובכלל זה מנחת סולת הבאה עם קרבן התמיד (תוס' רא"ש; תוס' ישנים להלן לב, ב). ששתיהן מנחות הבאות תדיר (מלאכת שלמה).

זָקֵן אוֹ אִיֶּטְטִים מְחַמֵּין לוֹ חֲמִין, אך לכהן צעיר ובריא, אין מחממים את המקוה, שלא יראה כטובל לשם תענוג ומבטל דין 'עינוי' של יום הכיפורים (חתם סופר השלם להלן לד, ב).

וּמִטְּלִין לְתוֹךְ הַצּוּנָן. דין זה נשנה כאן לאחר הטבילה הראשונה, משום שחיימום המים הותר רק משום 'שאין שבות במקדש', והיינו דוקא בארבעת הטבילות האחרונות שהיו במקום קדוש, ולא בטבילה הראשונה שהיתה במקום חול (מים חיים [לבעל הפר"ח] עבודת יום הכיפורים ב, ד). ויש סוברים, שגם בטבילה הראשונה חיממו את המים (סדר עבודה לרא"ש), שבכל הר הבית נאמר ש'אין שבות במקדש' (ראה שער המלך עבודת יום הכיפורים א, ד).

כְּדָאָמַר רַב כְּהָנָא וְכוּ'. העדיף רב כהנא לבאר כן על הטבילה השנייה, משום שההיכר של סדין הבוץ נועדה בעיקר לטבילה זו, שבה היה משנה לבגדי בוץ, ואגב טבילה זו לא חילקו בין הסדינים, ופרסו סדין של בוץ גם בטבילה הראשונה (ראה תוס' ישנים וריטב"א. וראה תוס' המובא להלן בסמוך). וגם בכל חמש הטבילות שביום זה (משנה למלך עבודת יום הכיפורים ד, א, בדעת הרמב"ם שם), ויש סוברים, שלאחר הטבילה השנייה, כבר לא היה צורך בהיכר זה (משנה למלך שם, בדעת תוס' ד"ה כדאמר).

הָכָא נִמְי שְׂפִיכִי שְׁעֵבוֹדַת הַיּוֹם כְּכַדֵּי בּוּץ - שישים ליבו לכך שביום זה יש עבודות בארבעה בגדי לבן העשויים מבוץ [פשתן] (רש"י), ומזכירים לו כן מיד בטבילה הראשונה [על אף שבטבילה זו לובש בגדי זהב], משום שטבילה זו דומה לטבילות של שאר ימות השנה, שפושט בגדי חול ולובש בגדי זהב, והיא עולה להטעות אותו, שיום זה אינו שונה משאר ימים גם בשאר העבודות שבהמשך היום (ראה תוס' ד"ה כדאמר, ושיח יצחק בביאור דבריהם. וראה ריטב"א לעיל בסמוך).

מְשֻׁנָּה. פֶּשֶׁט את בגדי חול שהיה לבוש בהם, שתרומת הדשן [הטעונה בגדי כהונה] נעשתה על ידי כהן אחר שזכה בפייס (מלחמת ה' יומא א, א מדפי הר"ף). ויש סוברים, שגם תרומת הדשן נעשתה בבגדי כהונה על ידי הכהן גדול בחצות הלילה (בעל המאור שם; ראה תוס' לעיל כ, ב ד"ה משום), אלא שלאחר מכן חזר ללבוש בגדי חול (הערות הגר"ש אלישיב).

וְסָבַל את הטבילה הראשונה ביום זה, שהרי לא הוא תרם את הדשן (דעת מלחמת ה' הנ"ל). ולדעת הסוברים שהוא תרם את הדשן לאחר טבילה (דעת בעל המאור הנ"ל), אותה טבילה אינה מחשבון חמש טבילות שצריכות להיות ביום (תוס' ישנים לעיל כ, ב).

וְנִסְתַּפְּג - התנגב (רש"י), כדי שהמים, או הטינופת המעורבת בהם, לא יחצצו בין גופו לבין בגדי הכהונה וינפסל עבודתו (משנה למלך עבודת יום הכיפורים ב, ב). ויש שפירש, שהסתפג כדי שלא יתלכלכו בגדיו מלכלוך שהיה במים (תפארת ישראל כין כאן).

וְקִידֵשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו מהכיוור (רש"י), שהקידוש הראשון שונה משאר קידושים של יום זה, שנעשו מקיתון זהב [כמבואר במשנה לקמן (נג, ב)] (ירושלמי לקמן ד, ה; שיח יצחק; רש"ש), שהקידוש הראשון יסודו מדין קידוש ידים ורגלים של כל השנה, שנאמר בו 'מצות כיוור' בפרשת כי תשא, ואילו שאר קידושים של יום זה האמורים בפרשת אחרי מות, דינם חלוק, ולא נאמר בהם 'מצות כיוור' (ה' מוה ר"ז הלוי עבודת יום הכיפורים ב, ג). מאידך, יש סוברים שגם הקידוש הראשון נעשה מקיתון של זהב (יש סוברים בירושלמי שם, וכן נקטו הרא"ש בסדר עבודת יוה"כ והמאירי לקמן מה, א). עוד יש לפרש, שבכל קידושים של יום זה, העבירו מים מהכיוור לקיתון זהב שממנו קידש ידיו ורגליו (ראה רש"י וקרא טז, ד, ע"פ חזקוני שם, ופסקי ר"ד לקמן מה, א), משום שיש מצוה שהמים שמקדש בהם יהיו 'מי כיוור' (ראה מנחת אברהם).

הִבְיִאוּ לוֹ אֶת הַתְּמִיד, שחובת הקרבנו מוטלת על הכהן גדול (ראה רש"י ד"ה ומירק) מדאורייתא (ראה תוס' ישנים להלן לב, ב. וראה בביאורו שם, על עבודת השחיטה). ויש סוברים, שמדאורייתא מוטלות עליו רק עבודות של חובת היום, אבל הקרבת התמיד, שהיא עבודה של כל יום, אינה מוטלת עליו אלא מדרבנן (ריטב"א לעיל יב, ב בשם הרמב"ן).